

Sławomir Skrzyniarz

**„Żeńska odmiana centaury” w Wiślicy:
szkic do badań nad genezą i znaczeniem motywu**

W swoim artykule na temat posadzki wiślickiej – opublikowanym w roku 1968, ale wciąż stanowiącym najważniejsze opracowanie tego fascynującego dzieła polskiej sztuki romańskiej – Lech Kalinowski odnotował obecność „żeńskiej odmiany centaury”, która, wraz z lwem, gryfem i „trudnym do zidentyfikowania czworonogiem”, składa się na dekorację bordiury zachodniego pola kompozycji. Nie wyszedłszy poza tę lakoniczną wzmiankę, pozostawił czytelnika z uczuciem niedosytu, które jest tym bardziej dojmujące, że centaurydy w sztuce średniowiecznej pojawiają się niezwykle rzadko. Mało tego: również w dziełach sztuki antycznej występują nieczęsto, w dodatku zawsze jako przejaw literackiego i artystycznego wyrafinowania swoich twórców i odbiorców.

Celem referatu jest, po pierwsze, uzupełnienie pracy Lecha Kalinowskiego o przegląd wybranych antycznych przedstawień „żeńskiej odmiany centaury” oraz o analizę jego nielicznych średniowiecznych analogii, czyli omówienie jego genezy formalno-ikonograficznej. Po drugie, wskazane zostaną możliwe drogi interpretowania treści ideowych tego szczególnego motywu – tak w ogólnochrześcijańskim kontekście symboliki moralnej i sepulkralnej, jak też na lokalnym gruncie kultury literacko-umysłowej dworu Kazimierza Sprawiedliwego, z którego osobą, za Lechem Kalinowskim, powszechnie wiąże się powstanie posadzki wiślickiej.

